

Majer-Baranowska, Urszula

"Język żyje. Rzec o współczesnej polszczyźnie", red. Kazimierz Ożóg, Rzeszów 2009 : [recenzja]

Etnolingwistyka 23, 291-292

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

VI. NOTY O KSIĄŻKACH

Noty opracowali:

Agata Bielak (AB), Agnieszka Kulisz (AK), Ewa Paclawska (EP), Iwona Bielińska-Gardziel (IBG), Irina Lappo (IL), Jolanta Janoszczyk (JJ), Joanna Mleczek (JM), Marta Nowosad-Bakalarczyk (MNB), Nina Gryszkowa (NG), Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska (SNB), Sebastian Wasiuta (SW), Urszula Majer-Baranowska (UMB).

Chruszczewski Piotr P., *Językoznawstwo antropologiczne. Zadania i metody*, Wrocław: Oddział Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu, 2011, 338 s.

Publikacja obejmuje trzy rozdziały, z których pierwszy zawiera historyczny szkic na temat początków i rozwoju antropologii kulturowej i językowej w krajach kluczowych dla rozwoju tej dyscypliny, tj. w Stanach Zjednoczonych, Niemczech, Francji i Wielkiej Brytanii. W rozdziale drugim przedstawiono podstawowe założenia i koncepcje współczesnego językoznawstwa antropologicznego, stanowiące narzędzia wykorzystywane w badaniach lingwistyczno-antropologicznych, a także (pomijane w innych tego typu pracach) pismo rozumiane jako semiotyczny system kreujący znaczenia, kluczowy dla rozwoju praktyk językowych. Najobszerniejszy trzeci rozdział składa się z czterech podrozdziałów, w których omówione zostały paradygmaty badawcze współczesnego językoznawstwa antropologicznego: paradygmat dokumentacyjny (językoznawstwo terenowe, leksyka jako wskaźnik zmian społecznych), paradygmat kulturowo-lingwistyczny (podstawowe mechanizmy zmiany kulturowej i językowej, w tym mechanizmy śmierci języka), paradygmat transformacyjny (językoznawstwo kontaktu zewnątrzspołecznego, etnografia mówienia, językoznawstwo kontaktu wewnątrzspołecznego a pragmatyka antropologiczna), paradygmat komunikacyjno-dyskursywny (wybrane aspekty studiów nad dyskursami i ich gramatykami komunikacyjnymi w zestawieniu z wybranymi antroposemiotycznymi aspektami zachowań komunikacyjnych ludzi).

MNB

Język żyje. Rzecz o współczesnej polszczyźnie, red. Kazimierz Ożóg, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2009, 368 s.

Książka składa się z trzech części. Pierwszą otwiera *Dwugłos w sprawie kultury języka polskiego dziś* Andrzeja Markowskiego i Ewy Rudnickiej. Wariantywność dźwiękowej strony znaków językowych w aspekcie normatywnym omówił Bogusław Dunaj. Pojęcie współczesnej polszczyzny z perspektywy autorów przygotowawanego *Wielkiego słownika języka polskiego* doprecyzowała Renata Przybylska. Potrzebę uwzględnienia wymiaru ilościowego w opisie współczesnej polszczyzny uzasadnił Bogdan Walczak.

Leksyka współczesnej polszczyzny jest przedmiotem studiów zamieszczonych w drugiej części książki. Kwestie frazeologiczne omawiają: Mirosława Mycawka i Danuta Krzyżyk. Innowacje leksykalne z zakresu kulinariów oceniła od strony normatywnej Małgorzata Witaszek-Samborska. Przejawy wpływu języka angielskiego na tworzenie zestawień rzeczownikowych w najnowszej polszczyźnie (typu *but sklep*, *balkon party*) zaprezentowała Alicja Witalisz. Etyką słowa w języku młodzieży szkolnej zajęła się Agnieszka Rypel, a językowy obraz miłości i nienawiści w definicjach metaforycznych licealistów zrekonstruowała Urszula Kopeć. Leksyce naukowej poświęcili swoje artykuły: Anna Starzec i Władysław Śliwiński. Nazwy własne i derywaty onomastyczne

(eponimy) w nieoficjalnym dyskursie internetowym scharakteryzowała Danuta Lech-Kirstein. Dyskurs partii narodowych poddała obserwacji Monika Biesaga. Kreację pojęcia domu w języku najnowszych przekładów baśni H. Ch. Andersena pokazała Danuta Jastrzębska-Golonka.

Część trzecia poświęcona została *Tekstowi, jego cechom i gatunkom*. Scharakteryzowano tu pocztę literacką (Barbara Bogołębska), e-book (Krystyna Data), internetowy komentarz sportowy (Beata Grochala), telewizyjną prognozę pogody (Katarzyna Jachimowska), „wstępniak”, czyli tekst autorstwa redaktora naczelnego (Małgorzata Pachowicz), współczesne sylwy kalendarzowe (Maria Wojtak) oraz modlitwę ustaloną w strukturze litanijnej sylwy (Anna Zdunek), a także konferencję prasową w kampanii wyborczej (Ewa Szkudlarek-Śmiechowicz). Porządek alfabetyczny jako sposób organizowania tekstu omówiła Małgorzata Kita. Problemom składniowym wypowiedzi mówionych poświęciła swą uwagę Janina Labocha. Opinie młodzieży o tekstach hip-hopu przedstawiła Helena Synowiec. Strategiami perswazyjnymi zajęły się trzy autorki: Małgorzata Kosińska – w felietonach Małgorzaty Domagałik *Druga pleć*, Barbara Batko-Tokarz – w debatach sejmowych, Patrycja Pałka – w rozmowie handlowej.

UMB

Kultura regionalna w kształceniu nauczycieli klas początkowych, red. Józefa Bałachowicz, Barbara Falińska, Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie, 2010, 319 s.

Książka zawiera fragmenty dziesięciu prac licencjackich studentek Wyższej Szkoły Pedagogicznej TWP w Warszawie. Prace te dokumentują kulturę tradycyjną małych ojczyzn – Mazowsza, Śląska i Lubelszczyzny. Podstawę materiałową prac stanowią wywiady z najstarszymi mieszkańcami rodzinnych miejscowości studentek. Praca Sylwii Kamienieckiej dotyczy gminy Somianka, tekst Justyny Wójcik – wsi Rybienko Nowe, zaś Natalia Orzoł opisuje kulturę wsi Ramiona. O wsi Sadykierz i jej okolicach pisze Ilona Magdalena Świercz, a tradycjami kulturowymi Łukawy i okolicznych wsi zajmuje się Iwona Skowron. Emilia Urbankowska w swojej pracy przedstawia dawne życie mieszkańców Stoczka, natomiast Ewa Wietrzyk – tradycyjną kulturę mieszkańców Wierzby. Praca Aleksandry Stanjek dotyczy tradycji górniczych w Piekarach Śląskich. W omawianym tomie znajdują się także teksty redaktorów tomu: Józefy Bałachowicz (*Dialog pokoleń, Wychowanie w rodzinie w doświadczeniach dwóch pokoleń kobiet ze środowiska wiejskiego*) i Barbary Falińskiej (*Gwary w edukacji wczesnoszkolnej*). Prezentowany tom jest adresowany głównie do nauczycieli klas początkowych.

AB

Rzeszów i okolice. Język – historia – kultura, red. Jadwiga Lizak, Ewa Błachowicz, Rzeszów: Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, 2010, 299 s.

Tom zawiera artykuły poświęcone językowi, historii i kulturze Rzeszowszczyzny. Rozdział pierwszy *Nieco historii* zawiera artykuł Kazimierza Ożoga *Rola małych miast w życiu społeczności lokalnych*, w którym autor ukazuje relacje między miastem a okolicą i zwraca uwagę na rolę miast w rozwoju języka polskiego. Tekst Kazimierza Ożoga i Przemysława Prucnala przynosi uwagi o gwarach okolic Rzeszowa i podejmuje kwestie kształtowania się tożsamości etnicznej i językowej rzeszowiaków. W rozdziale drugim pt. *Rzeszów w perspektywie diachronicznej* znajdują się dwa teksty poświęcone książkom Franciszka Kotuli: artykuł Grażyny Filip *Mieszkańcy „tamtego” Rzeszowa w języku opowieści Franciszka Kotuli* i artykuł Marii Krauz *Opisy „tamtego” Rzeszowa we wspomnieniach Franciszka Kotuli*. Wioletta Kochmańska w szkicu *Wczoraj i dziś rzeszowskiej siatkówki – językowe studia porównawcze* analizuje, jaki obraz piłki siatkowej wyłania się z przekazów medialnych. Rozdział zamyka tekst Bożeny Taras *Folklor taneczny ziemi*